

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMŲ KYBARTŲ SEKTORIŲ

2020 m. kovo 23 d. Nr. 4D-2019/1-1416/1418
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas, pareiškėjas) skundus ir skundų papildymo raštus (toliau vadinama – Skundai), kuriuose skundžiasi dėl Marijampolės pataisos namų Kybartų sektoriaus (toliau tekste ir citatose vadinama – Marijampolės PNKS) pareigūnų veiksmų (neveikimo), neužtikrinant tinkamo materialinio buitinio aprūpinimo, kai nuteistajam esant nemokiam nesudaromos sąlygos išsiųsti skundų valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms; tinkamai nereaguojant į paskelbtą badavimą.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma, kad:

2.1. „[...] su prašymais kreipiausi 2019 metais spalio mėnesį į administraciją skirti man rašymo popieriaus, pašto vokų, rašiklį, nes šiuo metu sąskaitoje pinigų neturiu, o man reikia rašyti prašymus bei skundus į įvairias institucijas, tačiau man neskyrė, motyvuodami, kad rugsėjo mėnesį turėjau sąskaitoje 114 eurų, tada galėjau nusipirkti [...]. [...] praeitą mėnesį turėjau pinigų, o ne spalį ir šiuo metu atlieku bausmę drausmės izoliatoriuje, pinigų sąskaitoje nėra, o skundus išsiųsti reikia, kai kur net terminai spaudžia [...]. [...] kelis kartus man buvo suteikta vokų ir markučių – atsirinktinai [...] buvo suteikta tik išsiųsti laiškus į Kalėjimų departamentą [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „[...] 2019-10-22 dieną paskelbiau oficialų bado streiką ir neterminuotą [...]. Badavau iki 2019-10-26. [...] per šį laikotarpį nuo bado streiko pradžios, pas mane nebuvo atėję pasikalbėti ir supažindinti su badavimo pasekmėmis, nei direktorius nei pavaduotojas, nei psichologas, nei buvau apžiūrėtas med. personalo [...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunduose nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. lapkričio 26 d. raštu Nr. 4D-2019/1-1416/1418/3D-2896 kreipėsi į Marijampolės PNKS, prašydamas paaiškinti Skunduose nurodytas aplinkybes. 2019 m. gruodžio 17 d. Seimo kontrolierius gavo 2019 m. gruodžio 16 d. Marijampolės PNKS raštą Nr. 9/07-17381.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. „[...] (toliau – pareiškėjas) kreipėsi į pataisos namų administraciją su prašymais dėl popieriaus, vokų ir pašto ženklų išdavimo:

2019-12-10 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė prašymą Nr. 49/07KB2-1118, prašydamas 3 vokų ir 5 pašto ženklų. 2019-12-10 pareiškėjui buvo atsakyta raštiškai, jog prašomos kanceliarinės prekės skirtos nebus, nes to nenumato Lietuvos Respublikos teisės aktai.

2019-10-28 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė prašymą Nr. 49/07KB2-1021, prašydamas 20 vnt. rašymo popieriaus, pašto vokų ir rašiklio. 2019-11-04 pareiškėjui buvo atsakyta raštiškai, jog prašomos kanceliarinės prekės skirtos nebus, nes to nenumato Lietuvos Respublikos teisės aktai.

2019-10-25 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė prašymą Nr. 49/07KB2-1022, prašydamas 12 vnt. pašto ženklų, 2019-11-04 pareiškėjui buvo atsakyta raštiškai, jog pašto ženklas jam nebus skiriamas, kadangi vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudmių vykdymo kodekso 100 str. 7 p. (siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji).

2019-10-24 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė keturis prašymus Nr. 49/07KB2-995, Nr. 49/07KB2-996, Nr. 49/07KB2-997 ir Nr. 49/07KB2-998 dėl pašto ženklų išdavimo. 2019-11-04 pareiškėjui buvo atsakyta raštiškai, jog pašto ženklas jam nebus skiriamas, kadangi vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudmių vykdymo kodekso 100 str. 7 p. (siunčiamų pasiūlymų-prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji).

2019-10-23 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė prašymą Nr. 49/07KB2-1715, prašydamas rašymo popieriaus, vokų ir tušinuko, 2019-11-04 pareiškėjui buvo atsakyta raštiškai, jog prašomos kanceliarinės prekės skirtos nebus, nes to nenumato Lietuvos Respublikos teisės aktai.

2019-10-15 pareiškėjas pataisos namų administracijai pateikė prašymą Nr. 49/07KB3-1661, prašydamas 2 vnt. didelių A4 formato vokų ir 4 mažų vokų bei 20 vnt. rašymo popieriaus ir tušinuko. Pareiškėjui buvo išduoti vokai ir pašto ženklai.“

4.2. Pažymėtina, jog pareiškėjui pašto reikmenys buvo išduoti atsižvelgiant į jo 2019-10-15 prašymą Nr. 49/07KB3-1661, kuriame buvo teigiama, jog pašto reikmenys yra reikalingi rašyti skundams, atsiliepimams į teismus bei įvairioms institucijoms. Todėl teiginys, kad pašto reikmenys buvo išduodami tik siųsti laiškam į Kalėjimų departamentą prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, yra neteisingas.“

4.3. „Informuojame, jog 2019-10-22 pareiškėjas buvo paskelbęs bado akciją. Tačiau 2019-10-25 pareiškėjas vakarinio maitinimo metu jau paėmė maistą. Pažymėtina, jog šios bado akcijos metu su pareiškėju keletą kartų bendravo Antrojo Saugumo valdymo skyriaus viršininkas.“

Seimo kontrolieriui patvirtinančių dokumentų, kad su Pareiškėju keletą kartų bendravo Antrojo saugumo valdymo skyriaus viršininkas, nebuvo pateikta.

4.4. Šios pažymos 4.2 punkte išvardytuose ir Marijampolės PNKS administracijos pateiktuose atsakymuose Pareiškėjui nurodyta, kad „[...] pašto ženklai / vokai / rašomas popierius [...] Jums skirtas nebus [...], nes vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudmių vykdymo kodekso 100 straipsnio 7 punktu [...], š. m. spalio 17 d. pateiktais Turto valdymo duomenimis, Jūs per rugsėjo mėnesį išleidote 114,00 Eur, už kuriuos galėjote nusipirkti prašomų kanceliarinių reikmenų / pašto ženklų. [...]“.

4.5. Pareiškėjo Marijampolės PNKS administracijai 2019-10-15 pateiktame prašyme yra Turto valdymo skyriaus spaudas, kuriame nurodyta, kad Pareiškėjo asmeninių pinigų likutis sąskaitoje 2019 m. spalio 17 d. yra 0,04 Eur.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

4. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtų rekomendacijų šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalėjimų taisyklių“ (toliau vadinama – Kalėjimų taisyklės):

4 punktas – „Kalinimo sąlygos, kurios pažeidžia žmogaus teises, negali būti pateisinamos finansavimo trūkumu“;

70.1 punktas – „Kaliniams, kiekvienam individualiai ar grupei, turi būti sudarytos pakankamos galimybės žodžiu ar raštu pareikšti kalėjimo vadovui ar kitai kompetentingai valdžiai prašymus ar skundus.“

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

100 straipsnis „Nuteistųjų teisė kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais“ – „1. Nuteistieji turi teisę kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas. Prie nuteistųjų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų, jeigu reikia, pridedami pataisos įstaigos administracijos aiškinamieji raštai. [...]. 7. Siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji“;

118 straipsnis „Pataisos įstaigų administracijos veiksmai nuteistųjų badavimo, atsisakymo dirbti ar vykdyti kitus administracijos įsakymus ir nurodymus atveju“ – 1. Jeigu nuteistasis ar grupė nuteistųjų paskelbia badavimą, atsisako dirbti ar vykdyti kitus administracijos įsakymus ir nurodymus, pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas, o poilsio ir švenčių dienomis – ir pataisos įstaigos direktoriaus įgaliotas pareigūnas privalo nedelsdamas išsiaiškinti badavimo, atsisakymo dirbti ar vykdyti kitus administracijos įsakymus ir nurodymus priežastis, nuteistųjų reikalavimus ir jų teisėtumą. Pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas, o poilsio ir švenčių dienomis – ir pataisos įstaigos direktoriaus įgaliotas pareigūnas privalo apie tai nedelsdamas pranešti Kalėjų departamentu direktoriui arba jį pavaduojančiam pareigūnui ir imtis įmanomų priemonių teisėtiems nuteistųjų reikalavimams patenkinti. 2. Jeigu nuteistųjų reikalavimai yra neteisėti, pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis, o poilsio ir švenčių dienomis – ir pataisos įstaigos direktoriaus įgaliotas pareigūnas privalo asmeniškai apie tai pranešti nuteistiesiems ir pareikalauti neteisėtus veiksmus nutraukti. Šio nurodymo nevykdantiems nuteistiesiems gali būti skiriamos nuobaudos.“

Tyrimui reikšminga Seimo kontrolieriaus praktika

6. 2016 m. gegužės 27 d. Seimo kontrolieriaus pažymos Nr. 4D-2015/1-1795:

11 punktas – „Nuteistųjų teisė kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas yra įtvirtinta BVK 100 straipsnyje, pagal kurį nuteistieji turi teisę *neribotą kiekį* kartų raštu kreiptis į atsakingas institucijas dėl bausmių vykdymo institucijos pareigūnų, valstybės tarnautojų, darbuotojų ir kitų asmenų galimų piktnaudžiavimo atvejų ir nesąžiningų veiksmų.

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, nuteistieji patys apmoka siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas.

Pažymėtina, kad BVK nėra nustatyta, koku būdu šią teisę gali realizuoti nuteistieji, neturintys lėšų.

Seimo kontrolieriaus nuomone, nustačius, kad nuteistieji gali kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas tik tuo atveju, jeigu yra mokūs, t. y. gali patys apmokėti pašto išlaidas, ir nenumačius jokios tvarkos, kaip prašymą (pareiškimą), peticiją ir skundą galėtų pateikti nemokūs nuteistieji, sudaromos prielaidos tam tikrais atvejais apriboti nuteistųjų galimybę tinkamai ir veiksmingai realizuoti savo konstitucinę teisę kritikuoti ir / arba apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus, nors nėra teisinių argumentų, pagrindžiančių tokio ribojimo būtinumą“;

15 punktas – „Šio tyrimo metu nagrinėjamas atvejis yra susijęs su teise kritikuoti ir / arba apskusti laisvės atėmimo vietas pareigūnų sprendimus. Ši teisė yra vienodai reikšminga visiems laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims, t. y. tiek suimtiesiems, tiek nuteistiesiems. Dėl šios priežasties nėra pagrindo teigti, kad suimtojo ir nuteistojo statusų skirtumai gali lemti poreikį jiems nustatyti skirtingas galimybes kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės

organizacijas ir tarptautines institucijas“;

16 punktas – „[...] Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui [...] rekomenduotina įvertinti galimybę papildyti BVK nuostatomis, kuriomis būtų užtikrinta visų nuteistųjų, t. y. tiek mokių, *tiek nemokių*, teisė apskusti pareigūnų veiksmus.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama ir – LVAT) 2014 balandžio 9 d. aprobuoto praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinimo 94 punkte nurodyta:

„[...] konstitucinės teisės kritikuoti bei skusti valstybės institucijų bei pareigūnų sprendimus užtikrinimo laisvės atėmimo vietose svarba ne kartą pripažinta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo. Administracinėje byloje Nr. I-143-22/2011 teisėjų kolegija pažymėjo, kad Bausmių vykdymo kodekso 11 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 100 straipsnių nuostatos, kiek tai susiję su nuteistųjų teise kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais) ir skundais į valstybės ar savivaldybės instituciją ar įstaigą, pareigūną – yra konkretizuota Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio 2 dalimi laiduojamos piliečių teisės kritikuoti ir apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus išraiška. Jose yra įtvirtinta nuteistųjų, *inter alia* atliekančių laisvės atėmimo bausmes, konstitucinė teisė kritikuoti bei skusti valstybės institucijų bei pareigūnų sprendimus. Bausmių vykdymo kodekso 10 straipsnio 1 dalis nustato, kad bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis. Nėra jokių teisinių argumentų teigti, jog šios konstitucinės teisės įgyvendinimui nuteistiesiems, atliekantiems laisvės atėmimo bausmes, gali būti taikomi apribojimai, nenumatyti įstatymuose ar neišplaukiantys iš jų (2011 m. gruodžio 27 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimas administracinėje byloje Nr. I143-22/2011).“

Tyrimo išvados

8. Atsižvelgiant į Skunduose nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

8.1. dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) neužtikrinant materialinio buitinio aprūpinimo ir nesudarant sąlygų išsiųsti skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms;

8.2. dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) nereaguojant į badavimo paskelbimą.

Dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) Pareiškėjui neužtikrinant materialinio buitinio aprūpinimo ir nesudarant sąlygų išsiųsti skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms

9. Pareiškėjas Skunduose teigia, kad asmeninėje sąskaitoje neturi piniginių lėšų ir Marijampolės PNKS administracija neužtikrina jo teisės kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijas bei įstaigas ir neišduoda kanceliarinių ir pašto reikmenų.

10. Pagal BVK 100 straipsnį, nuteistieji turi teisę neribotą kiekį kartų raštu kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas. Nuteistieji patys apmoka siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas. BVK nėra nustatyta, koku būdu šią teisę gali realizuoti nuteistieji, neturintys lėšų.

Seimo kontrolierius savo praktikoje yra konstatavęs, jog nustačius, kad nuteistieji gali kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas tik tuo atveju, jeigu yra mokūs, t. y., gali patys apmokėti pašto išlaidas, ir nenumačius jokios tvarkos, kaip prašymą (pareiškimą), peticiją ir skundą galėtų pateikti nemokūs nuteistieji, *sudaromos prielaidos tam tikrais atvejais apriboti* nuteistųjų galimybę tinkamai ir veiksmingai realizuoti savo konstitucinę teisę kritikuoti ir / arba apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus, nors nėra teisinių argumentų, pagrindžiančių tokio ribojimo būtinumą. Teisė kritikuoti ir / arba apskusti laisvės atėmimo vietos pareigūnų sprendimus yra vienodai reikšminga visiems laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims, todėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministrui buvo rekomenduota įvertinti galimybę papildyti BVK nuostatomis, kuriomis būtų užtikrinta visų nuteistųjų, t. y., tiek mokių, *tiek nemokių*, teisė apskusti pareigūnų veiksmus. Vis dėlto Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija įvertino, kad būtinybės keisti nustatytą teisinį reglamentavimą nėra, kadangi nemokiems nuteistiesiems kylančios problemos, susijusios su pašto reikmenų įsigijimu, galėtų būti sprendžiamos jiems kreipiantis į laisvės atėmimo vietų administracijas.

11. Skundų tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas spalio–gruodžio mėnesiais kreipdamasis su prašymais į Marijampolės PNKS savo asmeninėje sąskaitoje neturėjo asmeninių lėšų; tai patvirtina šios pažymos 4.5 punkte pateikta Turto valdymo skyriaus ataskaita. Pažymėtina, jog nuo 2019-10-15 iki 2019-12-10 Pareiškėjas kreipėsi net 9 kartus, Marijampolės PNKS administracija tik vieną kartą tenkino Pareiškėjo prašymą (t. y. 2019-10-15 prašymą) ir skyrė vokų bei pašto ženklų (šios pažymos 4.1 punktas). Marijampolės PNKS atsisakymą tenkinti kitus prašymus (paskutinis pateiktas 2019-12-10) motyvavo tuo, jog, pagal BVK 100 straipsnio 7 dalį, siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji, bei nurodė, jog, pagal Turto valdymo skyriaus pateiktus duomenis, Pareiškėjas rugsėjo mėnesį išleido 114 Eur, už kuriuos galėjo nusipirkti prašomų kanceliarijos reikmenų. Pareiškėjo prašymai suteikti rašiklių arba kitų kanceliariinių prekių nebuvo patenkinti.

12. Kalėjimų taisyklėse nustatyta, kad kaliniams turi būti sudarytos pakankamos galimybės žodžiu ar raštu pareikšti kalėjimo vadovui ar kitai kompetentingai valdžiai prašymus ar skundus (šios pažymos 5 punktas).

Konstitucinės teisės kritikuoti bei skusti valstybės institucijų bei pareigūnų sprendimus užtikrinimo laisvės atėmimo vietose svarba ne kartą pripažinta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo. LVAT pažymi, kad BVK nuostatos, kiek tai susiję su nuteistųjų teise kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais) ir skundais į valstybės ar savivaldybės instituciją ar įstaigą, pareigūną, yra konkretizuota Lietuvos Respublikos Konstitucijos 33 straipsnio 2 dalimi laidojamos piliečių teisės kritikuoti ir apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus išraiška. Jose yra įtvirtinta nuteistųjų, *inter alia* atliekančių laisvės atėmimo bausmes, konstitucinė teisė kritikuoti bei skusti valstybės institucijų bei pareigūnų sprendimus. BVK 10 straipsnio 1 dalimi reglamentuota, kad bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis. Nėra jokių teisinių argumentų teigti, jog šios konstitucinės teisės įgyvendinimui nuteistiesiems, atliekantiems laisvės atėmimo bausmes, gali būti taikomi apribojimai, nenumatyti įstatymuose ar neišplaukiantys iš jų.

Seimo kontrolieriaus nuomone, susiklosčius tokiai situacijai, kai tik mokūs nuteistieji gali kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas, t. y. gali patys apmokėti pašto išlaidas, ir nesant jokios galimybės, kad prašymą (pareiškimą), peticiją ir skundą galėtų pateikti nemokūs nuteistieji, *sudaromos prielaidos tam tikrais atvejais apriboti* nuteistųjų galimybę tinkamai ir veiksmingai realizuoti savo konstitucinę teisę kritikuoti ir / arba apskusti valstybės įstaigų ar pareigūnų sprendimus, nors nėra teisinių argumentų, pagrindžiančių tokio ribojimo būtinumą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas yra visiškai priklausomas nuo Marijampolės PNKS, todėl šios įstaigos pareigūnams kyla pareiga užtikrinti BVK 100 straipsnyje įtvirtintos Pareiškėjo teisės realizavimą net ir tais atvejais, kai asmuo yra nemokus.

Įvertinęs šias aplinkybes ir BVK 100 straipsnyje nustatytą teisinį reglamentavimą, Seimo kontrolierius konstatuoja, kad Marijampolės PNKS pareigūnai, nesudarydami galimybės ir patenkinę Pareiškėjo tik vieną prašymą (t. y. 2019-10-15 prašymą), nors Pareiškėjas kreipėsi dar 8 kartus ir visi prašymai nebuvo tenkinti, neproporcingai riboja Pareiškėjo teisę kritikuoti ir neribotą kiekį kartų raštu kreiptis į atsakingas institucijas dėl bausmių vykdymo institucijos pareigūnų, valstybės tarnautojų, darbuotojų ir kitų asmenų galimų piktnaudžiavimo atvejų ir nesąžiningų veiksmų.

Svarbu pažymėti ir tai, kad nors Marijampolės PNKS kanceliariinių / pašto priemonių nesuteikimą grindė tuo, jog Pareiškėjas rugsėjo mėnesį turėjo lėšų ir galėjo iš anksto įsigyti reikiamų priemonių, pataisos įstaiga nepateikė duomenų, kad būtų vykdomos nuteistiesiems, tarp jų, ir Pareiškėjui, skirtos kokios nors švietimo programos, mokant efektyviai planuoti turimas asmenines lėšas.

13. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundų dalis dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) neužtikrinat materialinio būtinio aprūpinimo ir nesudarant sąlygų išsiųsti skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms, yra pagrįsta.

***Dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo)
nereaguojant į badavimo paskelbimą***

14. Pareiškėjas Skunde teigia, kad paskelbė „oficialų bado streiką“, badavo nuo 2019-10-22 iki 2019-10-26, tačiau per šį laikotarpį niekas nebuvo atėjęs pasikalbėti ir susipažinti su badavimo priežastimis.

15. BVK 118 straipsnyje nurodyta, kad, jeigu nuteistasis paskelbia badavimą, pataisos įstaigos direktorius arba jį pavaduojantis pareigūnas, o poilsio ir švenčių dienomis – ir pataisos įstaigos direktoriaus įgaliotas pareigūnas privalo nedelsdamas išsiaiškinti badavimo priežastis, nuteistųjų reikalavimus ir jų teisėtumą bei privalo apie tai nedelsdamas pranešti Kalėjimų departamento direktoriui arba jį pavaduojančiam pareigūnui ir imtis įmanomų priemonių teisėtiems nuteistųjų reikalavimams patenkinti.

16. Pažymėtina, kad Marijampolės PNSK administracija Seimo kontrolierių informavo, jog Pareiškėjas 2019-10-25, vakarinio maitinimo metu, jau paėmė maistą, bei pažymėjo, kad šios bado akcijos metu su Pareiškėju keletą kartų bendravo Antrojo saugumo valdymo skyriaus viršininkas, tačiau jokių tai patvirtinančių dokumentų nebuvo pateikta. Papildomai Seimo kontrolieriui buvo pateiktas tuščias „Pažymos dėl nuteistojo badavimo“ blankas ir Pareiškėjui adresuotas Marijampolės PNKS 2019-11-05 raštas Nr. 414-1014, kuriame nurodoma, kad dėl Pareiškėjo skundo buvo pradėta skundo nagrinėjimo procedūra. Jokios kitos informacijos Seimo kontrolieriui nebuvo pateikta.

Konstatuotina, jog Seimo kontrolieriui nebuvo pateikta duomenų apie tai, kad Marijampolės PNKS pareigūnai nedelsiant būtų išsiaiškinę Pareiškėjo badavimo priežastis ir nedelsiant pranešę apie badavimą Kalėjimų departamentui, kaip reikalaujama pagal BVK 118 straipsnio 1 dalį, todėl darytina išvada, kad Marijampolės PNKS pareigūnai nesivadovaudami BVK 118 straipsnio 1 dalies nuostatomis veikė netinkamai.

Atsižvelgiant į tai kas nurodyta bei į teisinį reguliavimą, konstatuotina, jog Skundų dalis dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) tinkamai nereaguojant į badavimo paskelbimą pripažįstama pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundų dalį dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) neužtikrinant materialinio buitinio aprūpinimo ir nesudarant sąlygų išsiųsti skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms *pripažinti pagrįsta*.

18. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundų dalį dėl Marijampolės PNKS pareigūnų veiksmų (neveikimo) nereaguojant į badavimo paskelbimą *pripažinti pagrįsta*.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

19. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjimo departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui rekomenduoja: atkreipti Kalėjimo departamentui pavaldžių įstaigų dėmesį į tai, kad jose nebūtų nepagrįstai ribojama nuteistųjų teisė kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas.

20. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Marijampolės PN direktoriui rekomenduoja:

20.1. imtis priemonių, kad neturintiems asmeninėje sąskaitoje lėšų nuteistiesiems nebūtų nepagrįstai ir neproporcingai ribojama teisė kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas;

20.2. esant poreikiui, aprūpinti Pareiškėją pakankamu vokų, pašto ženklų ir popieriaus kiekiu BVK 100 straipsnyje įtvirtintai teisei įgyvendinti;

20.3. išsiaiškinti priežastis, kodėl Pareiškėjui paskelbus badavimą nebuvo imtasi BVK 118 straipsnyje numatytų priemonių.

21. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas